

“ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ ΑΡΜΟΝΙΑ” και “ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ”

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΝΑΡΤΗΣΗΣ: 14-3-2025

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ἐπελάθου, ἦν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἔν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, συναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελείας ἣν ἂν ἕκαστοι τό κοινόν δυνατοὶ ὦσιν ὠφελεῖν καὶ αὐτός ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῆ τρέπεσθαι ὄπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτός αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινήν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρή παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν· πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἥθος· ἕκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἵληφε ταῦτα κριτάς τινας)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς). Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A.1. «΄ίνα καταχρήται αυτός αυτοίς επί τόν σύνδεσμον τῆς πόλεως»: Να γράψετε σε ποιους όρους του κειμένου αναφέρονται οι αντωνυμίες της παραπάνω πρότασης;(μονάδες 4)

A.2. Να χαρακτηρίσετε το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων ως σωστό ή λανθασμένο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του **κειμένου Β** που την επιβεβαιώνουν. (μονάδες 6)

1.Ο Αριστοτέλης εξετάζοντας την εκπαιδευτική πραγματικότητα της εποχής του διακρίνει τέσσερις διαφορετικούς τύπους παιδείας.

2.Ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι οι νέοι πρέπει να μαθαίνουν από τα απαραίτητα τα πιο χρήσιμα.

3.Ο Αριστοτέλης υπογραμμίζει ότι ορισμένες γνώσεις μπορούν να επιφέρουν καταστροφικό αποτέλεσμα στην ηθική καλλιέργεια τού ατόμου.

Μονάδες 10

B1. Στον Πλάτωνα η εξασφάλιση της συνοχής και της ευημερίας της πόλεως είναι ένα ζήτημα που κατέχει κεντρική θέση στην πολιτική του φιλοσοφία. Με ποιους τρόπους, σύμφωνα με το πρώτο κείμενο, μπορεί ο νόμος να συμβάλλει στην επίτευξη του παραπάνω στόχου;

Μονάδες 10

B2. Να συγκρίνετε την άποψη του Αριστοτέλη σχετικά με τον χαρακτήρα και τον στόχο της παιδείας με τις απόψεις που εκφράζει ένας ανώνυμος Αθηναίος στο παρακάτω απόσπασμα από τους Νόμους του Πλάτωνα.

Πλάτων, Νόμοι, 643e – 644b

ΑΘΗΝΑΙΟΣ: Ας μην αφήσουμε λοιπόν, χωρίς ορισμό το θέμα, τι ονομάζουμε παιδεία. Τώρα δηλαδή κατακρίνοντας και επαινώντας την ανατροφή του καθενός λέμε ότι ένας από μας είναι μορφωμένος. Ο άλλος ότι είναι αμόρφωτος κάποτε και στο εμπόριο και στη ναυτιλία και λέμε τα ίδια για πολλούς όμοιους ανθρώπους που είναι πολύ καλά μορφωμένοι. Γιατί, έχω τη γνώμη, ότι ο λόγος μας δεν έχει καμιά σχέση μ' εκείνους που θεωρούν τα παραπάνω εκπαίδευση. Παιδεία είναι εκείνη που γυμνάζει τον άνθρωπο από την παιδική ηλικία στην αρετή και του εμπνέει σφοδρή επιθυμία να την αγαπήσει και να γίνει τέλειος πολίτης, που

να ξέρει να κυβερνά και να υπακούει στους νόμους σύμφωνα με το πνεύμα της δικαιοσύνης. Αυτό το είδος της ανατροφής καθορίζει, όπως μου φαίνεται, ο λόγος μας και τώρα μονάχα αυτήν θέλει να ονομάσει παιδεία. Εκείνην που βάζει στόχο της τα χρώματα ή εκείνην που αποβλέπει στην απόκτηση πολιτικής δυνάμεως ή κανένα άλλο είδος σοφίας, χωρίς σύνεση και δικαιοσύνη, τη θεωρεί βάνουση και ανελεύθερη και τελείως ανάξια να ονομάζεται παιδεία. Εμείς όμως ας μη διαφωνούμε μεταξύ μας για τις λέξεις, αλλά ας μείνουμε σταθεροί στο λόγο που παραδεχόμαστε, ότι δηλαδή εκείνοι που έχουν πάρει σωστή μόρφωση γίνονται σχεδόν ενάρτεοι και ότι δεν πρέπει να περιφρονούμε καθόλου την παιδεία γιατί έρχεται πρώτη στους τελειότερους ανθρώπους από όλα τα αγαθά. Κι αν κάποτε μας ξεφεύγει, είναι δυνατό να την επαναφέρουμε στη θέση της, κι αυτόν τον αγώνα πρέπει να κάνει πάντοτε κάθε άνθρωπος όσο μπορεί σ' όλη του τη ζωή.

Μονάδες 10

B3.α. άμφισβητείται, βάνουσον: Ποια είναι η σημασία των λέξεων στο κείμενο Β; (μονάδες 2)
2) Να σχηματίσετε δύο φράσεις στα νέα ελληνικά όπου οι παραπάνω λέξεις θα χρησιμοποιούνται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχουν στο αρχαίο κείμενο. (μονάδες 4)

B3.β. Να γράψετε ό,τι ζητείται στην παρένθεση για κάθε λέξη που δίνεται:

έμνησθης (ένα αντώνυμο από το κείμενο Α)

άφιη (μία ετυμολογικά συγγενή λέξη στα νέα ελληνικά)

ερχομός (τη λέξη από το κείμενο Β με την οποία είναι ετυμολογικά συγγενής)

κοινωνεῖν (ένα συνώνυμο απαρέμφατο από το κείμενο Β)

Μονάδες 10

B4. Οι παρακάτω προτάσεις που σας δίνονται περιέχουν κάποιο λάθος. Αφού το βρείτε, να γράψετε ξανά τις προτάσεις ώστε το περιεχόμενό τους να είναι σωστό.

1. Ο Πλάτωνας καταγόταν από οικογένεια τεχνιτών.
2. Η συγγραφή της Πολιτείας ολοκληρώθηκε πριν από τον θάνατο του Σωκράτη.
3. Ο διάλογος Πολιτεία διεξάγεται στο σπίτι του Καλλία.
4. Κατά τον Πλάτωνα το μέρος της ψυχής που ηγεμονεύει είναι το θυμοειδές.
5. Ο Θρασύμαχος στην Πολιτεία εκφράζει την άποψη ότι η δικαιοσύνη αποτελεί μια υποκριτική κοινωνική σύμβαση.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, Νόμοι Γ 695 a-b

Δραματικός χώρος του διαλόγου είναι η Κρήτη και στη συζήτηση παίρνουν μέρος ένας ανώνυμος Αθηναίος, ο Κρητικός Κλεινίας και ο Σπαρτιάτης Μέγγιλος. Θέμα της συζήτησης είναι η οικοδόμηση ενός φανταστικού πολιτεύματος, η εύρυθμη λειτουργία του οποίου εξαρτάται από μία ιδεατή νομοθεσία. Στο συγκεκριμένο χωρίο ο Αθηναίος αναφέρεται στην αγωγή των γιων του Κύρου.

Ὁ δὲ πατὴρ γε αὐτοῖς αὖ ποιμνία μὲν καὶ πρόβατα καὶ ἀγέλας ἀνδρῶν τε καὶ ἄλλων πολλῶν πολλὰς ἐκτᾶτο, αὐτοῦς δὲ οἷς ταῦτα παραδώσειν ἔμελλεν ἠγνῶει τὴν πατρώαν οὐ παιδευομένους τέχνην, οὔσαν Περσικὴν - ποιμένων ὄντων Περσῶν, τραχείας χώρας ἐκγόνων- σκληρὰν καὶ ἰκανὴν ποιμένας ἀπεργάζεσθαι μάλα ἰσχυροὺς καὶ δυναμένους θυραυλεῖν καὶ ἀγρυπνεῖν καὶ εἰ στρατεύεσθαι δέοι στρατεύεσθαι· διεφθαρμένην δὲ παιδείαν ὑπὸ τῆς λεγομένης εὐδαιμονίας τὴν Μηδικὴν περιεῖδεν ὑπὸ γυναικῶν τε καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς, ὅθεν ἐγένοντο οἴους ἦν αὐτοὺς εἰκὸς γενέσθαι, τροφῇ ἀνεπιπλήκτῳ τραφέντας. Παραλαβόντες δ' οὖν οἱ παῖδες τελευτήσαντος Κύρου τρυφῆς μεστοὶ καὶ ἀνεπιπληξίας, πρῶτον μὲν τὸν ἕτερον ἄτερος ἀπέκτεινε τῷ ἴσῳ ἀγανακτῶν, μετὰ δὲ τοῦτο αὐτὸς μαινόμενος ὑπὸ μέθης τε καὶ ἀπαιδευσίας τὴν ἀρχὴν ἀπώλεσεν ὑπὸ Μήδων τε καὶ τοῦ λεγομένου τότε εὐνούχου, καταφρονήσαντος τῆς Καμβύσου μωρίας.

θυραυλέω - ὦ : μένω ἔξω ἀπὸ το σπίτι, ζω στην ύπαιθρο

Γ1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα: «διεφθαρμένην δὲ παιδείαν... καταφρονήσαντος τῆς Καμβύσου μωρίας».

Μονάδες 20

Γ2. Ποιο σφάλμα ἔκανε ο Κύρος στην ανατροφή των παιδιῶν του; Να τεκμηριώσετε την ἀπάντησή σας με αναφορὲς σε συγκεκριμένα χωρία του κειμένου.

Μονάδες 10

Γ3.α.

ποιμένων ὄντων Περσῶν: Να μεταφέρετε τους τύπους στον άλλο αριθμό. (μον.3)

πολλάς, τραχείας: Να γράψετε τον αντίστοιχο τύπο στον συγκριτικό βαθμό. (μον.2)

Γ3.β.

«Ὁ δὲ πατήρ γε αὐτοῖς αὖ ποιμνία μὲν καὶ πρόβατα καὶ ἀγέλας ἀνδρῶν τε καὶ ἄλλων πολλῶν πολλὰς ἐκτᾶτο, αὐτοὺς δὲ οἷς ταῦτα παραδώσειν ἔμελλεν ἠγνόει τὴν πατρῶαν οὐ παιδευομένους τέχνην»:

-Να βρείτε τα συνηρημένα ρήματα και να γράψετε για το καθένα το τρίτο πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα. (μον.2)

- Να μεταφέρετε το απαρέμφατο στον αόριστο β' στην ίδια φωνή και να γράψετε το δεύτερο ενικό πρόσωπο της υποτακτικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή. (μον.2)

Γ3.γ. «Παραλαβόντες δ' οὖν οἱ παῖδες τελευτήσαντος Κύρου τρυφῆς μεστοί καὶ ἀνεπιπληξίας, πρῶτον μὲν τὸν ἕτερον ἄτερος ἀπέκτεινε τῷ ἴσῳ ἀγανακτῶν, μετὰ δὲ τοῦτο αὐτός μαινόμενος ὑπὸ μέθης τε καὶ ἀπαιδευσίας τὴν ἀρχὴν ἀπώλεσεν ὑπὸ Μήδων τε καὶ τοῦ λεγομένου τότε εὐνούχου»: Να βρείτε ένα ενρινόληκτο ρήμα πρώτης συζυγίας και να γράψετε το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο στην ευκτική του μέλλοντα. (μον.1)

Μονάδες 10

Γ4.α. παραδώσειν, ἀπεργάζεσθαι, γενέσθαι: Να αναγνωρίσετε το είδος και τον συντακτικό ρόλο των απαρεμφάτων. (μον.3)

οἶους ἦν αὐτοὺς εἰκὸς γενέσθαι, τροφῆ ἀνεπιπλήκτω τραφέντας: Να αναγνωρίσετε το είδος της μετοχής και να την αναλύσετε σε ισοδύναμη δευτερεύουσα πρόταση. (μον.3)

Γ4.β. Να επιλέξετε την απάντηση που είναι ορθή: (μον.4)

1. ἀγέλας ἀνδρῶν: η γενική ἀνδρῶν εἶναι

α. του περιεχομένου

β. αντικειμενική

γ. της ιδιότητας

2. ποιμένων ὄντων Περσῶν: Το ουσιαστικό ποιμένων λειτουργεί συντακτικά ως

- α. υποκείμενο στην απόλυτη μετοχή ὄντων
- β. παράθεση στο υποκείμενο της μετοχής ὄντων
- γ. κατηγορούμενο στο υποκείμενο της μετοχής ὄντων

3. τρυφῆς μεστοί : Η γενική τρυφῆς είναι

- α. του περιεχομένου
- β. αντικειμενική
- γ. διαιρετική

4. οἷς ταῦτα παραδώσειν ἔμελλεν: οι αντωνυμίες οἷς και ταῦτα είναι

- α. ἔμμεσο και ἄμεσο αντικείμενο αντίστοιχα στο «παραδώσειν»
- β. ἄμεσο και ἔμμεσο αντικείμενο αντίστοιχα στο «παραδώσειν»
- γ. ἔμμεσο και ἄμεσο αντικείμενο αντίστοιχα στο «ἔμελλεν»

Μονάδες 10